

תורה אור השלם

- ↑ וְאֵתָהּ חָלַל רִשְׁעֵי נְשִׂיאֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר בָּא יוֹמָו בַּעֲת עוֹן קָץ. יחזקאל כא ל
- ↑ עַל פִּי שְׁנַיִם עֵדִים אוֹ שְׁלֹשָׁה עֵדִים יוֹמֶת הַמּוֹת: לֹא יוֹמֶת עַל פִּי עֵד אֶחָד: דברים יז ו

- ↑ יִכְבְּדוּ בְּנוֹי וְלֹא יֵדַע וְיִצְעָדוּ וְלֹא יִבִּין לְמוֹ:

- ↑ אִיִּב יֵד כֹּא וְנִפְשׁוּ עָלָיו תֹּאכְלוּ:

- ↑ וַיֹּאמֶר יְיָ אֵלָיו זֹאת הָאָרֶץ אֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתִּי לְאַבְרָהָם לְיִצְחָק וּלְיַעֲקֹב לֵאמֹר לְזֶרַעְךָ אֶתְנַתְּנָהּ הָרְאִיתִיךָ בְּעֵינַי וְשָׁמָּה לֹא תַעֲבֹר: דברים לד ד

מוסף רש"י

מאי לאמר אמר הקב"ה למשה לך אמור להם וגו'. כדי שתלך ותאמר להם להם ללכת ולעקב שבעה שבועות לכה הקב"ה קיימנה, וזהו לאמר, לכן הלאיתם לך, אבל גוריה היא מלפני ששמה לא מעבור, שאלוהי כך הייתי מקיימך עד שתראה אותם נעושים וקובעים בה ואתן ומגיד להם (דברים יד, ד).

יח:

גוֹזֵיוֹ דְּנִצְרָא. חמיכות של צדד והקרח שקורין גלגלנ"א צלע"ז והיינו ציוס השלג: **ונחם וטענ**.‏ ‏^(י) לקריו ° **כדי** לעסוק צמורה: **דסנא סיפרא דבי רב**. תורת כהנים: **חלל רשע**. על דקדקו הוא אומר ועדיין דימי יחזקאל חי היה וקורו חלל: **לקרייפא**. להתעסק בעבודת אחוזתם: **אייקר פלמודייטו**. אשתכם תלמודם מגרסתם. אייקר הוכזב עליהם מחמת שכתה: **לערא דידעו**. לער גופם ממש כגון עקילת הרימה: **סמי רוחוס**. של שמי ילדות ממות ^(כ): **ונשמע**. ונדע מה גזרו היום פורענות בעולם. שהעולם נדון ברי"ה: **הפרגור**. מחילה המצדלת בין מקום השכינה: **צרציעה ראשונה**. יורה. שלש רציעות הן צכירה שניה ושלישית ראשונה צי"ז צמרתשון שניה צכ"ג שלישית צר"ח כסליו: **צרד מלקה אוסו**. שעמיד צדד ליפול סמוך לרציעה ^(ד)ראשונה ומה שנורע כבר הוקשה והצרד שוצרו והנורע בשניה עדיין כך הוא ואינו נשצר בשביל הצרד כענין שנאמר והפשטת והשעורה נכתה והטעה והכוסמת לא נכו (שמות ט): **שדפון**. מלקה הכך ואינו משדף הקשה: **מלקה ידעי**. דברים האמורים בין החיים: **נחלר מוס**. לצית הקצרות: **צלנורא דדשא**. צמור מפתן הבית שהדלת סוצב צו: **מסרקא**. מסרק שלי: **גונסא**. קנה. ושביל שמתה ילדה אמרה כן לעגמת נפש: **צבדי פלניסא דאסיא למחר**. לקצורה: **אלמא ידעי**. מה שעושין שידעה זו שזו גוססת ונטויה למוות: **דלמא דומה**. מלאך שהוא ממונה על הממים קדים ומכריז להו עשניו יצא פלוני אצל שאר דצרי החיים אינם יודעים: **צעינא אצא**. מנצח אני את אצא כך היה שמו: **א"ל**. הממים נגלו לו כאליו הם מוח מקצריהם ויושצים בעגולה: **חוייה**. שמואל ללוי ^(ט) חצרו שהיה יושב מוח לישיבה של שאר ממים: **כל יי סנד שני**. מספר השנים שלא נכנסת בישיבתו של רבי אפס צנמ' כתוצות צפרק הנושא את האשה (דף קג:): **חוייה**. שמואל לאצוה דקא צכי ומיך: **דלעגל אסיס**. צמורה תקצר: **צאמסא דחיא**. כל צנין מושב הרחיים קרוי אמת הרחיים: **אלמא ידעי**. מי חשוז בין החיים: **ואם הארץ**. צמימת משה כמי:

בן איש חי אמו כולִי עֲלֵמָא. צספרים מדויקים כתיב חי וקרין חיל ומן הכתיב דייק הכי שלא כתיב חיל אלא חי: **סיפרא דבי רב**. מהארי דריש שהוא ממור צספרים: **בתוך הבור**. שהוא צאמצע הספרים: **אלמא ידעי**. מדקאמר לעגל קא אמת ולא מלי שטויי כדלעיל דומה קדים ואמר להו דהיינו דוקא לאלתר אצל כל כך לא היה מקדים שהוא עלמנו אינו יודע: אפי'

שִׁלְשָׁה עֲדִים יוֹמֶת הַמֶּת חִי הוּא אֵלֶּא אֵלֶּא הַמֶּת מַעֲיָקָרָא: ^(א)בני ר' חייא נפוק לקרייתא אייקר להו תלמודייהו הוו קא מצערי לאדכוריה א"ל חד לחבריה ידע אבון בהאי צערא א"ל אידך מנא ידע והא כתיב ‏^(ב) יכבדו בניו ולא ידע א"ל אידך ולא ידע והא כתיב ‏^(ג)אך בשרו עליו יכאב ונפשו עליו תאבל ואמר רבי יצחק ‏^(ד)קשה רמה למת ‏^(ה)כמחט בבשר החי אמרי בצערא דידהו ידעי בצערא דאחרינא לא ידעי ולא והתניא ‏^(ו)מעשה בחסיד אחד שנתן דינר לעני בערב ר"ה בשני בצורת והקניטתו אשתו והלך ולן בבית הקברות ושמע שתי רוחות שמספרות זו לזו אמרה חדא לחברתה חברתי בואי ונשוט בעולם ונשמע מאחורי הפרגוד מה פורענות בא לעולם אמרה לה חברתה איני יכולה שאני קבורה במחצלת של קנים אלא לכי את ומה שאת שומעת מאחורי לי הלכה היא ושטה ובאה ואמרה לה חברתה חברתי מה שמעת מאחורי הפרגוד אמרה לה שמעתי שכל הזורע ברביעה ראשונה ברד מלקה אותו הלך הוא וזרע ברביעה שניה של כל העולם כולו לקה שלו לא לקה לשנה האחרת הלך ולן בבית הקברות ושמע אותן שתי רוחות שמספרות זו עם זו אמרה חדא לחברתה בואי ונשוט בעולם ונשמע מאחורי הפרגוד מה פורענות בא לעולם אמרה לה חברתי לא כך אמרתי לך איני יכולה שאני קבורה במחצלת של קנים אלא לכי את ומה שאת שומעת בואי ואמרי לי הלכה ושטה ובאה ואמרה לה חברתה חברתי מה שמעת מאחורי הפרגוד אמרה לה שמעתי שכל הזורע ברביעה שניה שדפון מלקה אותו הלך וזרע ברביעה ראשונה של כל העולם כולו נשדף ושלו לא נשדף אמרה לו אשתו מפני מה ‏^(א)אשתקד של כל העולם כולו לקה ושלך לא לקה ועכשיו של כל העולם כולו נשדף ושלך לא נשדף סח לה כל הדברים הללו אמרו לא היו ימים מועטים עד שנפלה קטטה בין אשתו של אותו חסיד ובין אמה של אותה ריבה אמרה לה לכי ואראך בתך שהיא קבורה במחצלת של קנים הקברות ושמע אותן רוחות שמספרות זו עם זו אמרה לה חברתי בואי ונשוט בעולם אמרה לה חברתי הניחני דברים שביני לבינך כבר נשמעו בין החיים אלמא ידעי דילמא איניש אחרינא שכיב ואזיל ואמר להו ת"ש דועירי הוה מפקיד זווי גבי אושפוזכתיה עד דאתי ואזיל לבי רב שכיבה אזל בתרה לחצר מות אמר לה זווי היכא אמרה ליה זיל שקלינהו מתותי ‏^(ב)בצנורא דדשא ברוך פלן ואימא לה לאימא תשדר לי מסרקאי וגובתאי דכוחלא בהדי פלניתא דאתיא למחר אלמא ידעי [דלמא] דומה קדים ומכריז להו ת"ש דאבוה דשמואל הוו קא מפקדי גביה זווי דיתמי כי נח נפשיה לא הוה שמואל גביה הוו קא קרו ליה בר אכיל זווי דיתמי אזל אבתריה לחצר מות אמר להו בעינא אבא אמרו ליה אבא טובא אמר להו בעינא אבא בר אבא אמרו ליה אבא בר אבא נמי טובא איכא אמר להו בעינא אבא בר אבא אבוה דשמואל היכא אמרו ליה סליק למתיבתא דרקיעא אדהכי חוייה ללוי דיתיב אבראי אמר ליה אמאי יתבת אבראי מאי טעמא לא סלקת אמר ליה דאמרי לי כל כי הנך שני דלא סליקת למתיבתא דרבי אפס ואחלישתיה לדעתיה לא מעיילינן לך למתיבתא דרקיעא אדהכי והכי אתא אבוה חוייה דהוה קא בכי ואחיך אמר ליה מאי טעמא קא בכית אמר ליה דלעגל אבא אתית מאי טעמא אחיכת דחשיבת בהאי עלמא טובא אמר ליה אי חשיבינא ועיילוה ללוי ועיילוהו ללוי אמר ליה זווי דיתמי היכא אמר ליה זיל שקלינהו באמתא דרחיא עילאי ותתאי דידן ומיצעי דיתמי אמר ליה מאי טעמא עבדת הכי אמר ליה אי גנובי גנבי מגנבו מדידן אי אכלה ארעא אכלה מדידן אלמא דידעי דילמא שאני שמואל כיון דחשיב קדמי ומכריז ‏^(ג)פנו מקום ° ואף ר' יונתן הדר ביה דאמר רבי שמואל בר נחמני אמר ר' יונתן מנין למתים שמספרים זה עם זה שנאמר ‏^(ד)ויאמר ה' אליו זאת הארץ אשר נשבעתי לאברהם ליצחק וליעקב לאמר אמר הקדוש ברוך הוא למשה לך אמור להם לאברהם ליצחק וליעקב שובועה שנשבעתי לכם כבר קיימתיה לבניכם

מי שמתו פרק שלישי ברכות

גוֹזֵיוֹ דְּנִצְרָא. חמיכות של צדד והקרח שקורין גלגלנ"א צלע"ז והיינו ציוס השלג: **ונחם וטענ**.‏ ‏^(י) לקריו ° **כדי** לעסוק צמורה: **דסנא סיפרא דבי רב**. תורת כהנים: **חלל רשע**. על דקדקו הוא אומר ועדיין דימי יחזקאל חי היה וקורו חלל: **לקרייפא**. להתעסק בעבודת אחוזתם: **אייקר פלמודייטו**. אשתכם תלמודם מגרסתם. אייקר הוכזב עליהם מחמת שכתה: **לערא דידעו**. לער גופם ממש כגון עקילת הרימה: **סמי רוחוס**. של שמי ילדות ממות ^(כ): **ונשמע**. ונדע מה גזרו היום פורענות בעולם. שהעולם נדון ברי"ה: **הפרגור**. מחילה המצדלת בין מקום השכינה: **צרציעה ראשונה**. יורה. שלש רציעיות הן צכירה שניה ושלישית ראשונה צי"ז צמרתשון שניה צכ"ג שלישית צר"ח כסליו: **צרד מלקה אוסו**. שעמיד צדד ליפול סמוך לרציעה ^(ד)ראשונה ומה שנורע כבר הוקשה והצרד שוצרו והנורע בשניה עדיין כך הוא ואינו נשצר בשביל הצרד כענין שנאמר והפשטת והשעורה נכתה והטעה והכוסמת לא נכו (שמות ט): **שדפון**. מלקה הכך ואינו משדף הקשה: **מלקה ידעי**. דברים האמורים בין החיים: **נחלר מוס**. לצית הקצרות: **צלנורא דדשא**. צמור מפתן הבית שהדלת סוצב צו: **מסרקא**. מסרק שלי: **גונסא**. קנה. ושביל שמתה ילדה אמרה כן לעגמת נפש: **צבדי פלניסא דאסיא למחר**. לקצורה: **אלמא ידעי**. מה שעושין שידעה זו שזו גוססת ונטויה למוות: **דלמא דומה**. מלאך שהוא ממונה על הממים קדים ומכריז להו עשניו יצא פלוני אצל שאר דצרי החיים אינם יודעים: **צעינא אצא**. מנצח אני את אצא כך היה שמו: **א"ל**. הממים נגלו לו כאליו הם מוח מקצריהם ויושצים בעגולה: **חוייה**. שמואל ללוי ^(ט) חצרו שהיה יושב מוח לישיבה של שאר ממים: **כל יי סנד שני**. מספר השנים שלא נכנסת בישיבתו של רבי אפס צנמ' כתוצות צפרק הנושא את האשה (דף קג:): **חוייה**. שמואל לאצוה דקא צכי ומיך: **דלעגל אסיס**. צמורה תקצר: **צאמסא דחיא**. כל צנין מושב הרחיים קרוי אמת הרחיים: **אלמא ידעי**. מי חשוז בין החיים: **ואם הארץ**. צמימת משה כמי:

לשנה האחרת הלך ולן בבית הקברות ושמע אותן רוחות שמספרות זו עם זו אמרה לה חברתי בואי ונשוט בעולם ונשמע מאחורי הפרגוד אמרה לה שמעתי שכל הזורע ברביעה ראשונה ברד מלקה אותו הלך הוא וזרע ברביעה שניה של כל העולם כולו לקה שלו לא לקה לשנה האחרת הלך ולן בבית הקברות ושמע אותן שתי רוחות שמספרות זו עם זו אמרה חדא לחברתה חברתי בואי ונשוט בעולם ונשמע מאחורי הפרגוד אמרה לה שמעתי שכל הזורע ברביעה ראשונה ברד מלקה אותו הלך וזרע ברביעה ראשונה של כל העולם כולו נשדף ושלו לא נשדף אמרה לו אשתו מפני מה ‏^(א)אשתקד של כל העולם כולו לקה ושלך לא לקה ועכשיו של כל העולם כולו נשדף ושלך לא נשדף סח לה כל הדברים הללו אמרו לא היו ימים מועטים עד שנפלה קטטה בין אשתו של אותו חסיד ובין אמה של אותה ריבה אמרה לה לכי ואראך בתך שהיא קבורה במחצלת של קנים הקברות ושמע אותן רוחות שמספרות זו עם זו אמרה לה חברתי בואי ונשוט בעולם אמרה לה חברתי הניחני דברים שביני לבינך כבר נשמעו בין החיים אלמא ידעי דילמא איניש אחרינא שכיב ואזיל ואמר להו ת"ש דועירי הוה מפקיד זווי גבי אושפוזכתיה עד דאתי ואזיל לבי רב שכיבה אזל בתרה לחצר מות אמר לה זווי היכא אמרה ליה זיל שקלינהו מתותי ‏^(ב)בצנורא דדשא ברוך פלן ואימא לה לאימא תשדר לי מסרקאי וגובתאי דכוחלא בהדי פלניתא דאתיא למחר אלמא ידעי [דלמא] דומה קדים ומכריז להו ת"ש דאבוה דשמואל הוו קא מפקדי גביה זווי דיתמי כי נח נפשיה לא הוה שמואל גביה הוו קא קרו ליה בר אכיל זווי דיתמי אזל אבתריה לחצר מות אמר להו בעינא אבא אמרו ליה אבא טובא אמר להו בעינא אבא בר אבא אמרו ליה אבא בר אבא נמי טובא איכא אמר להו בעינא אבא בר אבא אבוה דשמואל היכא אמרו ליה סליק למתיבתא דרקיעא אדהכי חוייה ללוי דיתיב אבראי אמר ליה אמאי יתבת אבראי מאי טעמא לא סלקת אמר ליה דאמרי לי כל כי הנך שני דלא סליקת למתיבתא דרבי אפס ואחלישתיה לדעתיה לא מעיילינן לך למתיבתא דרקיעא אדהכי והכי אתא אבוה חוייה דהוה קא בכי ואחיך אמר ליה מאי טעמא קא בכית אמר ליה דלעגל אבא אתית מאי טעמא אחיכת דחשיבת בהאי עלמא טובא אמר ליה אי חשיבינא ועיילוה ללוי ועיילוהו ללוי אמר ליה זווי דיתמי היכא אמר ליה זיל שקלינהו באמתא דרחיא עילאי ותתאי דידן ומיצעי דיתמי אמר ליה מאי טעמא עבדת הכי אמר ליה אי גנובי גנבי מגנבו מדידן אי אכלה ארעא אכלה מדידן אלמא דידעי דילמא שאני שמואל כיון דחשיב קדמי ומכריז ‏^(ג)פנו מקום ° ואף ר' יונתן הדר ביה דאמר רבי שמואל בר נחמני אמר ר' יונתן מנין למתים שמספרים זה עם זה שנאמר ‏^(ד)ויאמר ה' אליו זאת הארץ אשר נשבעתי לאברהם ליצחק וליעקב לאמר אמר הקדוש ברוך הוא למשה לך אמור להם לאברהם ליצחק וליעקב שובועה שנשבעתי לכם כבר קיימתיה לבניכם

מסורת הש"ס

^(א) נְעִינן מוֹס' בִּיק סב: ד"ה אַחַת], (ב) נְחָמַס' ע"ז מו. מנב רש"י ד"ה צני רבי חילא יהודה וחוץ[שמו], (ג) שַׁבְתָּ י: קנב, (ד) נְסִיעִדִין דף י טסידרין מנ:], (ה) נְאֻמַּת דר"ג פ"ג ה"ח], (ו) נְכֻלָּמַר שַׁמָּה קדמיתא ערוך ועי' מו"ט צ"ב פ"ו מ"ג], (ז) ג"ל לְנוֹרָא, (ח) נְכֻסְמוֹת טו:], (ט) ונמרגוס רב יוסף בריה' א' יא איתא שטבל מחמת שנגע בשדך אחד, (י) צ"ל שניה], (כ) ס"ח הכינו,

הגהות הב"ח

^(א) רש"י ד"ה שמי שמי וכו' ממות הס"ד ואח"כ מ"ה בואי ונשוט ונדע:

גליון הש"ס

גב' ואי ר' יונתן חדר ביה. עי' סוטה דף לז ע"צ מוס' ד"ה אָנוּמַי: רש"י ד"ה ונתח בו' ברי לַסְּבִיק בבורה. עי' ב"ק דף פ"ב ע"צ מוס' ד"ה אַחַת:

לעוי רש"י

גלגלנצ"א [גלצ"א]. קרח.

רב ניסים גאון

דילמא דומה הוא דקדים מכריז להו. במסכת סנהדרין בפרק כל ישראל יש להן חלק (דף ידו צד) אמרי' אמר ר' יוחנן אחריו מלאך שהוא ממונה על הרוחות דומה שמו: ת"ש דאבהו דשמואל הוו מפקדי גביה זווי דיתמי אמר ליה דאמרו לי כל הנך שני דלא עיילת למתיבתא דר' אפס הכא נמי לא תיעול. איתיה לפירושה במסכת כתובות בפרק הנושא את האשה (דף קט) דתנו רבנן בשעת פטירתו של רבי כו' אמר להם לחכמי ישראל אני צריך נכנסו חכמי ישראל אצלו אמר להם אל תספודוני בעיירות והורשיבו ישיבה לאחר ל' יום שמעון בני חכם גמליאל בני נשיא חגיגא בר חמא ישב בראש דראמורי' עלה לא קביל עליה ר' חנינא שהיה ר' אפס גדול ממנו ב' שנים ומחצה יתיב ר' אפס ברישא ויתוב ר' חנינא אבראי ואתא לוי יתיב גביה ומשום הכא לא עיילוה ללוי למתיבתא דרקיעא עד דבעא שמואל רחמי עליה ועיילוה: